

Kinh nghiệm ứng dụng kế toán xanh tại Trung Quốc và một số gợi ý cho các doanh nghiệp Việt Nam

NGUYỄN THỊ HỒNG*

Tóm tắt

Từ khi trở thành quốc gia có nền kinh tế lớn thứ hai thế giới, nền kinh tế Trung Quốc bắt đầu chuyển dịch sang xu hướng phát triển bền vững. Trong đó, phát triển kế toán xanh nhằm thúc đẩy chiến lược tăng trưởng xanh và phát triển kinh tế trên con đường vươn tới thịnh vượng là mục tiêu quan trọng mà kinh tế Trung Quốc đang theo đuổi. Từ thực tế kinh nghiệm phát triển kế toán xanh của Trung Quốc, nghiên cứu đề xuất một số gợi ý chính sách cho Việt Nam.

Từ khóa: kế toán xanh, Trung Quốc, phát triển bền vững

Summary

Since becoming the second largest economy in the world, China's economy has begun to shift towards sustainable development. In particular, developing green accounting to promote green growth strategy and economic development on the path to prosperity is an important goal that the Chinese economy is pursuing. From China's practical experience in developing green accounting, the study proposes some policy suggestions for Vietnam.

Keywords: green accounting, China, sustainable development

GIỚI THIỆU

Trung Quốc có xuất phát điểm là quốc gia phát triển chậm, nhưng nhờ cuộc cải cách kinh tế năm 1977 đã mang đến cho quốc gia này những lợi ích trong phát triển kinh tế và đưa nước này trở thành một trong các nền kinh tế hàng đầu thế giới. Từng có thời gian Trung Quốc hy sinh môi trường cho mục đích phát triển kinh tế, tuy vậy, hiện nay quốc gia này đang thực hiện các chính sách sản xuất thân thiện với môi trường, đồng thời thúc đẩy kế toán xanh nhằm quản lý các hoạt động đầu tư, chi tiêu cho môi trường trong các DN và tổ chức. Những kinh nghiệm quý báu đó là gợi ý cho các DN, tổ chức và chính phủ Việt Nam trong thúc đẩy kế toán xanh trong giai đoạn hiện nay.

KINH NGHIỆM ỨNG DỤNG KẾ TOÁN XANH TẠI TRUNG QUỐC

Kế toán xanh được hiểu là hệ thống kế toán hiện đại nhằm ghi chép và tổng hợp, lập báo cáo cho tổ chức và có khả năng phản ánh đầy đủ các khoản mục tài sản,

vốn và các khoản chi cho môi trường xanh của quốc gia. Hay có thể hiểu, kế toán xanh là mọi hoạt động thuộc về kế toán có gắn liền với các khoản đầu tư, chi tiêu và tiêu dùng có liên quan đến môi trường xanh, bảo vệ môi trường, giảm thiểu tác động của khí carbon và do đó, có ảnh hưởng tới phát triển bền vững. Khi một quốc gia phát triển kế toán xanh, nghĩa là các hoạt động kinh tế có gắn liền với bảo vệ môi trường và phát triển bền vững, đó là lý do các nền kinh tế luôn quan tâm và phát triển kế toán xanh trong các DN, tổ chức.

Tại Trung Quốc, kế toán xanh là lĩnh vực kế toán mới tại nước này và đang trở nên phổ biến hơn trong chiến lược phát triển kinh tế nước này trong giai đoạn hiện nay, và là xu thế trong thế giới hiện nay, nhằm đảm bảo duy trì sự cân bằng giữa phát triển kinh tế và môi trường, thông qua quản lý hiệu quả giữa kế toán và kinh tế môi trường, nhằm đảm bảo cho sự phát triển kinh tế bền vững trong dài hạn. Kan và Meng (2015) cho rằng, thiếu các quy định và giám sát của chính phủ có khả năng gia tăng một số trở ngại đối với sự phát triển kế toán xanh, do đó, cần có luật pháp tốt để duy trì chính sách tăng trưởng kinh tế bền vững và gia tăng hoạt động kế toán xanh tại mỗi quốc gia.

Jianyong (2023) cho rằng, hệ thống tài chính Trung Quốc bị chi phối bởi hoạt động ngân hàng và là tổ chức tín dụng quan trọng nhất trong sứ mệnh đảm bảo cung cấp tín dụng trong nền kinh tế. Bên cạnh đó, Jianyong

* ThS., Phòng Khoa học, Trường Đại học Thủ Dầu Một

Ngày nhận bài: 03/9/2023; Ngày phản biện: 30/9/2023; Ngày duyệt đăng: 19/10/2023

(2023) còn cho rằng, sự tham gia mạnh mẽ của Chính phủ có thể dẫn đến việc ấn định lãi suất cao cho các khoản vay mà quyền sở hữu của chính phủ lớn, do các DN tư nhân khó có khả năng tiếp cận các khoản tín dụng có lãi suất thấp, điều này ảnh hưởng tới đầu tư vào sản xuất sạch tiết kiệm năng lượng và bảo vệ môi trường. Trong các nền kinh tế, suy thoái môi trường thường diễn ra do tiêu thụ tài nguyên quá mức, điều này đặt ra giải pháp phát triển hệ thống kế toán xanh. Các sáng kiến xanh hoặc kế toán xanh của Trung Quốc có ý nghĩa quan trọng đáp ứng nhu cầu phát triển bền vững trong các giao dịch ngân hàng trên thị trường tài chính.

Theo Wang và cộng sự (2020), phát triển kế toán xanh của Trung Quốc được diễn ra theo 3 bước. Ngay từ những năm 1980, Trung Quốc đã bắt đầu thảo luận về giá tài nguyên và môi trường và đề xuất về chi phí ô nhiễm môi trường và sinh thái, đồng thời bắt đầu nghiên cứu cơ bản về kế toán xanh, như: nghiên cứu về tổn thất do ô nhiễm môi trường, phân tích lợi ích và chi phí môi trường. Tuy nhiên, thời gian này Trung Quốc chưa tích hợp tài nguyên và môi trường vào kinh tế quốc gia và Nhà nước cũng chưa thực sự quan tâm đầy đủ nên áp dụng kế toán xanh vào thực tiễn còn hạn chế. Tuy vậy, giai đoạn 1990-2003, kinh tế Trung Quốc phát triển nhanh chóng và đã bắt đầu gia tăng xung đột tài nguyên và môi trường, và ảnh hưởng ngày càng lớn tới phát triển kinh tế. Do đó, nước này bắt đầu thực hiện nhiều hơn các nghiên cứu về kế toán tài nguyên và môi trường và tích hợp vào hệ thống quốc gia. Trung Quốc bắt đầu thực hiện triển khai tính toán kế toán tài nguyên và môi trường và thực hiện ước lượng các giá trị của tài nguyên và môi trường lên hệ thống kế toán kinh tế quốc gia. Đồng thời, thảo luận cải thiện những hạn chế của hệ thống kế toán quốc gia nhằm gia tăng khả năng ứng dụng kế toán xanh vào các hoạt động kinh tế. Có thể nói giai đoạn này kế toán xanh đã và đang dần trở nên được chú ý hơn tại Trung Quốc, và nước này bắt đầu yêu cầu các hoạt động kinh tế - xã hội cần gắn với hoạt động đánh giá tác động môi trường và các dự án dần bắt buộc triển khai, tạo nền tảng vững chắc cho hình thành hệ thống kế toán xanh tại Trung Quốc.

Giai đoạn từ năm 2004 tới nay, kế toán xanh được quan tâm tại Trung Quốc, từ cấp độ Chính phủ tới địa phương, việc hạch toán kế toán xanh dần chuẩn hóa và từng bước đi vào thực tế. Trung Quốc thực hiện một số chỉ tiêu quan trọng như: thực hiện tích hợp môi trường và nghiên cứu kế toán xanh do cơ quan môi trường nhà nước thực hiện và tích hợp vào cục thống kê quốc gia; thực hiện đánh giá tổn thất do ô nhiễm môi trường và là cơ sở để cung cấp tình hình môi trường cho các nhà quản lý; thực hiện hạch toán tài nguyên rừng, và do đó nước này thực hiện kế toán xanh điều chỉnh theo môi trường. Ngoài ra, hệ thống kế toán xanh được thực hiện thí điểm tại một số địa phương, sau đó tổng kết kinh nghiệm và triển khai trên diện rộng và dần dần hình thành kế toán xanh rộng rãi như ngày nay.

Mặc dù có thể thấy được lợi ích của kế toán xanh trong tiến trình phát triển kinh tế, tuy vậy, còn tồn tại

không ít tranh luận khác nhau về ứng dụng kế toán xanh tại Trung Quốc hiện nay và đặc biệt là trong bối cảnh nước này vừa theo đuổi mục tiêu phát triển kinh tế, vừa đảm bảo các vấn đề về môi trường. Tang (2020) cho rằng, kế toán xanh trong các DN Trung Quốc đang dần trở nên thịnh hành và cải thiện trách nhiệm xã hội của DN và phù hợp với chiến lược phát triển của nước này. Tuy vậy, vẫn còn đâu đó một số hạn chế cần được cải thiện tại Trung Quốc, như còn tồn tại một số vấn đề về nghiên cứu lý luận, xây dựng hệ thống đào tạo nhân sự và hệ thống thông tin đặt nền tảng cho sự phát triển kế toán xanh và hệ thống thông tin có sự hỗ trợ chuỗi khối trong thời đại mới. Sự phát triển của khoa học và công nghệ ở mức cao đã làm thay đổi căn bản cách tiếp cận của các DN, áp dụng khoa học và công nghệ trong công tác kế toán, thực hiện qua các chuỗi khối, công nghệ tài chính, do đó đòi hỏi không ngừng hoàn thiện và phát triển trên cơ sở kế toán và khoa học môi trường và định hình thành một hướng nghiên cứu độc lập. Hơn nữa, mức độ triển khai kế toán xanh ở mức quy mô còn nhỏ và mức độ chuyên môn hóa thấp, vẫn còn đâu đó một số DN thực hiện còn chiếu lệ và ít thành tựu thực tiễn. Ngoài ra, sự hỗ trợ của Chính phủ là chưa đủ và các chính sách chưa thực sự rõ ràng. Chính phủ là người tạo ra chính sách kế toán xanh và là người đi đầu trong thúc đẩy phát triển kế toán xanh và đóng một vai trò quan trọng trong sự phát triển và xu hướng kế toán xanh. Trường hợp tại Trung Quốc, pháp luật kế toán xanh chưa rõ ràng, chính sách hỗ trợ và hướng dẫn cho phát triển kế toán xanh còn thiếu và đồng thời một số chính sách kế toán xanh chưa thực sự hiệu quả và gây khó khăn cho triển khai và ứng dụng trong thực tế.

Sự phát triển kinh tế Trung Quốc nhanh chóng và điều không thể tránh khỏi là mức độ sử dụng carbon ngày càng tăng lên, như Deng (2022) dự đoán mức độ sử dụng carbon của nước này cao nhất vào khoảng năm 2030 và đạt mức trung hòa vào năm 2060. Do đó, một thách thức không nhỏ cho Trung Quốc trong quá trình chuyển đổi xanh và thúc đẩy phát triển bền vững là cần nâng cao nhận thức về bảo vệ môi trường, đồng thời tăng cường công bố thông tin kế toán môi trường và mức độ công bố thông tin kế toán môi trường, để từ đó có thể phát triển kế toán xanh. Thực vậy,

khi công bố thông tin môi trường thấp, không chính xác hoặc không đầy đủ, có thể không giúp cho các DN và nền kinh tế có thể nhận thức được đầy đủ về tác động của môi trường và biến đổi khí hậu đối với các DN và nền kinh tế, cũng như công tác kế toán xanh trong nền kinh tế. Do đó, đẩy mạnh xây dựng cơ chế kế toán môi trường không thể thiếu các quy định về công bố thông tin, cải thiện và chuẩn hóa hệ thống công bố thông tin kế toán và tăng cường xây dựng kiểm toán độc lập, nhận thức môi trường về công bố thông tin môi trường của DN.

MỘT SỐ GỢI Ý CHO PHÁT TRIỂN KẾ TOÁN XANH CHO VIỆT NAM

Từ một nước có mức độ phát triển kinh tế thấp, Việt Nam đã thực hiện các cải cách kinh tế và hội nhập vào kinh tế toàn cầu. Trong thời gian đầu mở cửa, nền kinh tế vẫn phụ thuộc vào DN nhà nước và chưa có sự tham gia của DN tư nhân hoặc DN có vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài. Tuy vậy, quá trình hội nhập sâu rộng vào kinh tế thế giới và ngày càng có sự tham gia nhiều hơn của DN ngoài nhà nước đối với nền kinh tế. Hơn nữa, Việt Nam cũng gặp những thách thức trong ô nhiễm môi trường, nhu cầu tiêu dùng năng lượng tăng lên, sự phát triển công nghiệp, sản xuất và đô thị hóa diễn ra nhanh chóng trong giai đoạn hiện nay đã có những ảnh hưởng nhất định đến môi trường và phát triển bền vững. Trong những năm gần đây, các hoạt động kinh tế đang hướng tới sản xuất sạch hơn, phát

triển kinh tế tuần hoàn và tăng trưởng xanh, kế toán xanh, kinh tế số, nhưng kết quả vẫn còn khiêm tốn và chưa đạt được những mong đợi như kỳ vọng của đất nước. Từ thực tiễn kinh nghiệm của Trung Quốc có thể thấy rằng, phát triển kế toán xanh là chiến lược phù hợp nhằm phát triển kinh tế bền vững và đưa đất nước đến con đường thịnh vượng. Vì vậy, để phát triển kế toán xanh tại Việt Nam, tác giả gợi ý một số vấn đề như sau:

Một là, cần nâng cao nhận thức về bảo vệ môi trường, đồng thời tăng cường công bố thông tin kế toán môi trường và mức độ công bố thông tin kế toán môi trường, để từ đó có thể phát triển kế toán xanh. Thực vậy, khi công bố thông tin môi trường thấp, không chính xác hoặc không đầy đủ, có thể không giúp cho các DN và nền kinh tế có thể nhận thức được đầy đủ về tác động của môi trường và biến đổi khí hậu đối với các DN và nền kinh tế, cũng như công tác kế toán xanh trong nền kinh tế. Do đó, đẩy mạnh xây dựng cơ chế kế toán môi trường không thể thiếu các quy định về công bố thông tin, cải thiện và chuẩn hóa hệ thống công bố thông tin kế toán và tăng cường xây dựng kiểm toán độc lập, nhận thức môi trường về công bố thông tin môi trường của DN.

Hai là, giống như Trung Quốc, kế toán xanh cũng là lĩnh vực tương đối mới tại Việt Nam, do đó Việt Nam chưa có các quy định cụ thể liên quan tới kế toán xanh. Từ kinh nghiệm Trung Quốc cho thấy, khi thiếu các quy định và giám sát, hiệu quả kế toán xanh khó có thể đạt được hiệu quả cao nhất. Do đó, Việt Nam cần ban hành các quy định, các cơ chế chính sách, đồng thời triển khai giám sát của Nhà nước đối với kế toán xanh, đặc biệt trong các hoạt động sản xuất có hàm lượng khoa học công nghệ, ít tiêu dùng năng lượng và bảo vệ môi trường.

Ba là, Việt Nam cần nâng cao chất lượng công bố thông tin về môi trường thông qua ban hành các quy định về công bố thông tin nhằm tạo được sự quan tâm ở cấp độ Trung ương, địa phương, để có thể nâng cao nhận thức về kế toán xanh và phát triển bền vững. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Baster, N. (2010), Adjusting China's GDP: a green accounting illustration, *International Journal of Green Economics*, 4(2), 197-204, <https://doi.org/10.1504/IJGE.2010.035340>.
2. Deng, L. (2022), Current Situation and Reflections of Environmental Accounting Information Disclosure in China's Iron and Steel Industry under the Background of "Double Carbon", *Pacific International Journal*, 5(4), 119-131, <https://doi.org/10.55014/pij.v5i4.262>.
3. Kan, X., and Meng, Q. (2015), The Confusion and Countermeasures of Green Accounting in China, *Technology and Investment*, 6, 127-131, doi: 10.4236/ti.2015.63014.
4. Jianyong, Y. (2023), Assessing The Role Of Green Accounting In Enhancing Sustainable Banking Transactions In China, *Journal of Survey in Fisheries Sciences*, 10(1), 2118-2129.
5. Tang, H. (2020), Discussion on the Problems and Countermeasures of Green Accounting Implementation in Enterprises of China in New Era* BT, *Proceedings of the 5th International Conference on Economics, Management, Law and Education (EMLE 2019)*, 836-840, <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.191225.159>.
6. Wang, F., Wang, R., Wang, J. (2020), Measurement of China's green GDP and its dynamic variation based on industrial perspective, *Environmental science and pollution research international*, 27(35), 43813-43828, <https://doi.org/10.1007/s11356-020-10236-x>.